

ΜΕΛΕΤΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ
ΚΛΑΔΟΥ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΩΝ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ ΛΟΓΩ
ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ Claw-Back &
Rebate

07/09/2023

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ:

ΣΥΓΓΡΑΦΗ: Mindspire - Σύμβουλοι Στρατηγικής
Επιχειρήσεων & Οργανισμών

1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ & ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο πλαίσιο του εξορθολογισμού των δαπανών στο χώρο της υγείας και συνεπεία των μνημονιακών δεσμεύσεων της χώρας έναντι των δανειστών της, συστήνεται το 2011 ο ΕΟΠΥΥ. Βασικός σκοπός υπήρξε αρχικά η ενοποίηση των κλάδων υγείας του ΙΚΑ, του ΟΓΑ, του ΟΠΑΔ και του ΟΑΕΕ, με τη συγκέντρωση σε ένα ταμείο υγείας όλων των πόρων υγείας και τη λειτουργία του οργανισμού ως μονοψωνίου με αυξημένη διαπραγματευτική δύναμη έναντι των προμηθευτών υπηρεσιών υγείας.

Η οικονομική κρίση, ωστόσο, είχε άμεση επίπτωση στη ροή εσόδων του οργανισμού, τόσο στο επίπεδο της κρατικής επιχορήγησης, όσο και σε εκείνο της καταβολής των ασφαλιστικών εισφορών από τα ασφαλιστικά ταμεία. Έτσι, ο ΕΟΠΥΥ από την έναρξή του παρουσιάστηκε ελλειμματικός, αφενός λόγω των υποχρεώσεων που ανέλαβε ως διάδοχος των εντασσόμενων σε αυτόν φορέων, αφετέρου λόγω της συνεχώς μειούμενης κρατικής χρηματοδότησης και της μειωμένης εισπραξιμότητας των ασφαλιστικών καταβολών.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι κατά την περίοδο 2012-2016 ο ΕΟΠΥΥ προϋπολόγισε έσοδα (κρατικές επιχορηγήσεις, ασφαλιστικές εισφορές, επιχειρηματική δραστηριότητα, πρόστιμα και ποινές, λοιπά και έκτακτα έσοδα, δάνεια) της τάξης των 36,5 δισ. ευρώ, ενώ στην πραγματικότητα εισέπραξε περίπου 26,7 δισ. ευρώ, δηλαδή 9,8 δισ. λιγότερα.

Ως αποτέλεσμα, ο οργανισμός προκειμένου να βελτιώσει τη ρευστότητά του και να αντιμετωπίσει το ζήτημα της υπέρβασης των προϋπολογισμών, προχώρησε στη θεσμοθέτηση και εφαρμογή μιας σειράς μέτρων, μεταξύ των οποίων τα ακόλουθα:

- Εφαρμογή του αυτόματου μηχανισμού επιστροφών (claw-back) και του υποχρεωτικού κλιμακούμενου ποσοστού έκπτωσης (rebate).
- Θεσμοθέτηση ορίων συνταγογράφησης ιατρικών πράξεων και διαγνωστικών εξετάσεων.
- Εφαρμογή στατιστικών μοντέλων και πρωτοκόλλων διάγνωσης.

Με τα μέτρα αυτά, ο ΕΟΠΥΥ επιχειρεί να περιορίσει και να αντισταθμίσει τις ζημιές που υπέστη κατά τα πρώτα έτη. Ωστόσο, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η ζημιογόνα αυτή λειτουργία του οργανισμού προέκυψε ως αποτέλεσμα:

- Της μειωμένης κρατικής χρηματοδότησης.
- Της μειωμένης καταβολής ασφαλιστικών εισφορών.

- Της μεταφοράς ελλειμματικών αποτελεσμάτων χρήσης των προηγούμενων οργανισμών που συγχωνεύθηκαν στον ΕΟΠΥΥ.
- Της ανεπαρκούς οικονομικής διαχείρισης, με λανθασμένους προϋπολογισμούς και συνεχείς υπερβάσεις αυτών.
- Της αλόγιστης συνταγογράφησης και της απουσίας ευθυγράμμισης με διεθνή ιατρικά και διαγνωστικά πρωτόκολλα.

Κάνοντας αυτή τη σύντομη ιστορική αναδρομή, επιχειρούμε να καταστήσουμε σαφή τη βασική στρέβλωση που επέφεραν κάποια από τα παραπάνω μέτρα στο χώρο των υπηρεσιών υγείας: ενώ κεντρικό ρόλο στη λειτουργία του οργανισμού παίζουν τρεις συνιστώσες -το κράτος με την επιχορήγηση, οι ασφαλισμένοι με τις εισφορές, οι πάροχοι υγείας με τις υπηρεσίες τους - η πολιτεία επέλεξε να εξορθολογίσει τα οικονομικά του ΕΟΠΥΥ με τους παρακάτω τρόπους :

- Σχηματίζοντας έναν κλειστό και περιορισμένο λογαριασμό επιχορήγησης του ΕΟΠΥΥ.
- Παρακρατώντας μεγάλο μέρος της αξίας της εργασίας των συμβεβλημένων παρόχων υγείας.
- Επιχειρώντας να βάλει τάξη νομοθετικά στην αλόγιστη συνταγογράφηση.
- Επιβαρύνοντας αμελητέα τους ασφαλισμένους δικαιούχους, αγνοώντας όμως ότι όλα τα προηγούμενα μέτρα ή η ελλιπής εφαρμογή τους , επηρεάζουν άμεσα την ποιότητα των υπηρεσιών που απολαμβάνει ο δικαιούχος.
- Γίνεται κατανοητό, ότι η προσπάθεια εξορθολογισμού του ΕΟΠΥΥ συνίσταται κατά κύριο λόγο στην επιβολή οικονομικών περιορισμών σε μία από τις τρεις συνιστώσες του προβλήματος, στους παρόχους υγείας. Με την παρούσα έκθεση, αναλύουμε τις πτυχές αυτής της στρέβλωσης στον κλάδο των διαγνωστικών εργαστηρίων και επιχειρούμε να αποδείξουμε τις καταστροφικές της συνέπειες τόσο στον κλάδο, όσο και στις συνθήκες ανάπτυξης και ανταγωνισμού, των οποίων η διαμόρφωση αποτελεί θεωρητικά προτεραιότητα της πολιτείας.

2. ΤΑ ΜΕΤΡΑ REBATE και CLAW BACK

Όπως προαναφέρθηκε, στο πλαίσιο εξορθολογισμού των δαπανών του ΕΟΠΥΥ, η πολιτεία επέβαλε την εφαρμογή αυτόματου μηχανισμού επιστροφών claw-back και του κλιμακούμενου ποσοστού εκπτώσεων-επιστροφών (rebate), αρχικά με τους Ν. 4052/2012 και Ν. 4093/2012 στη φαρμακευτική δαπάνη και έπειτα με το Ν. 4172/2013 και στις δαπάνες διαγνωστικών εξετάσεων.

Αφορά τις υπηρεσίες που παρέχονται από συμβεβλημένους ιδιώτες προμηθευτές παροχής υπηρεσιών υγείας, με το υπερβάλλον ποσό να υπολογίζεται από τη διαφορά μεταξύ προϋπολογισμένης και πραγματικής δαπάνης, μετά την αφαίρεση εκπτώσεων και επιστροφών (rebates) και να καταβάλλεται από τους ιδιώτες παρόχους υγείας (διαγνωστικά εργαστήρια) στον ΕΟΠΥΥ.

Το REBATE

Ο όρος rebate χρησιμοποιείται στο χώρο των επιχειρήσεων και του marketing. Πρόκειται για μια έννοια που περιγράφει τις εκπτώσεις που μπορεί να κάνει ο παραγωγός στον πωλητή προϊόντων ή αντίστοιχα ο πωλητής στον καταναλωτή, με σκοπό την αύξηση του όγκου των πωλήσεων. Στην περίπτωση του ΕΟΠΥΥ, ο όρος χρησιμοποιείται αδόκιμα και αναφέρεται στην υποχρεωτική έκπτωση που οφείλουν να κάνουν τα συμβεβλημένα εργαστήρια προς τον οργανισμό. Συνεπώς, το rebate σχετίζεται με τη θεσμοθετημένη επιβολή μειώσεων στους ιδιώτες προμηθευτές παροχής υπηρεσιών υγείας, ώστε να επιστρέψουν στον ΕΟΠΥΥ ένα μέρος των εσόδων τους και ουσιαστικά αποτελεί ένα μέτρο έμμεσης μείωσης στη λίστα τιμών, την οποία ο ίδιος ο οργανισμός καταρτίζει. Ο μηχανισμός επιβολής εκπτώσεων Rebate είναι κλιμακωτός και δρα αναλόγως του μηνιαίου λογαριασμού των παρόχων, όπως αποτυπώνεται στον παρακάτω πίνακα :

R5a. Υπηρεσίες Διαγνωστικών Εξετάσεων και Πράξεων - Εξετάσεις Βιολογικών Υλικών

Ύψος Ποσού Μηνιαίας Υποβολής Δαπάνης		Ποσοστό Rebate
Για ποσό από	έως 5.000,00€	0,0%
Για ποσό από	5.000,01€ - 10.000,00€	10,0%
Για ποσό από	10.000,01€ - 20.000,00€	25,0%
Για ποσό από	20.000,01€ - 30.000,00€	35,0%
Για ποσό από	30.000,01€ και άνω	50,0%

Για παράδειγμα, ένα διαγνωστικό εργαστήριο με μηνιαία έσοδα από συνταγογραφημένες εξετάσεις της τάξεως των 20.000€, οφείλει να εισπράξει 17.000€ από τον ΕΟΠΥΥ (85% της δαπάνης). Αντ'αυτού θα εισπράξει τελικά (χωρίς βεβαίως να υπολογίσουμε ακόμα το claw-back) 14.750€, λόγω της επιβολής του rebate. Υποχρεούται δηλαδή, να κάνει επιβεβλημένη έκπτωση στον ΕΟΠΥΥ της τάξης του 13,2%.

Αξίζει εδώ να σημειώσουμε δύο παρατηρήσεις, στις οποίες θα επανέλθουμε και αργότερα:

- Τα μικρότερα εργαστήρια με χαμηλό κύκλο εργασιών επιβαρύνονται από το rebate πολύ λιγότερο. Για παράδειγμα, ένα εργαστήριο που οφείλει να εισπράξει από τον οργανισμό 7.000€, τελικά θα εισπράξει 6.800€, του επιβάλλεται δηλαδή έκπτωση 2,9%. Ωστόσο, ένα τέτοιο εργαστήριο, εκ των πραγμάτων δεν πραγματοποιεί επενδύσεις σε εξοπλισμό, απασχολεί ελάχιστο προσωπικό και θεωρείται δύσκολο να ακολουθεί αυστηρά πρωτόκολλα ποιότητας. Κατ' αυτόν τον τρόπο, προωθείται το μοντέλο επιχειρηματικότητας το οποίο έχει το μικρότερο αποτύπωμα στην αναπτυξιακή τροχιά της οικονομίας και που παράλληλα ελέγχεται για την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών υγείας.
- Κανένα διαγνωστικό κέντρο συμβεβλημένο με τον ΕΟΠΥΥ δεν δικαιούται να αρνηθεί να διενεργήσει παραπεμπτικό εξετάσεων. Ανεξαρτήτως αν έχει ξεπεράσει τον επιθυμητό ή και μέγιστο δυνατό όγκο δουλειάς, υποχρεούται να εκτελέσει κάθε παραπεμπτικό εξετάσεων. Πρόκειται για ακόμα μία στρέβλωση της αγοράς, μετά την επιβολή υποχρεωτικής έκπτωσης στον πάροχο για να επιτευχθεί έμμεση μείωση τιμών, αφού καταστρατηγείται ο νόμος προσφοράς και ζήτησης: στην ελεύθερη οικονομία, όταν η ζήτηση για μια υπηρεσία είναι μεγάλη, ενώ η προσφορά δεν την καλύπτει, οι τιμές ανεβαίνουν. Εδώ, αντιθέτως, ο ΕΟΠΥΥ εκμεταλλεύομενος τον μονοψωνιακό του χαρακτήρα, επιβάλλει στους παρόχους να καλύψουν υποχρεωτικά τη ζήτηση, ενώ παράλληλα καθορίζει τις τιμές και επιπρόσθετα τις μειώνει εκ νέου έμμεσα με το rebate.

Το CLAW-BACK

Ο μηχανισμός claw-back θα μπορούσε να οριστεί ως ένα εργαλείο που χρησιμοποίησε ο ΕΟΠΥΥ, προκειμένου να ανακτά τα ποσά που υπερβαίνουν τα όρια του προϋπολογισμού του, όπως αυτά τίθενται κάθε έτος από το Υπουργείο Υγείας και τον οργανισμό.

Αρχικά επιβάλλεται το 2012 στις φαρμακευτικές δαπάνες, επεκτείνεται όμως στη συνέχεια και στις διαγνωστικές εξετάσεις. Έτσι λοιπόν, η αδυναμία ελέγχου της υπερβάλλουσας ζήτησης για διαγνωστικές εξετάσεις, η υποχρηματοδότηση της Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας και των διαγνωστικών εξετάσεων και οι ζημιογόνες αρχικές χρήσεις του οργανισμού και των προκατόχων ταμείων, οδηγούν συστηματικά στην υπέρβαση των ορίων του κλειστού προϋπολογισμού του ΕΟΠΥΥ. Μια υπέρβαση, την οποία καλούνται κάθε χρόνο να χρηματοδοτούν με την εργασία τους τα διαγνωστικά εργαστήρια, καταβάλλοντας υψηλά ποσοστά υποχρεωτικών επιστροφών claw-back, πέραν των υποχρεωτικών εκπτώσεων.

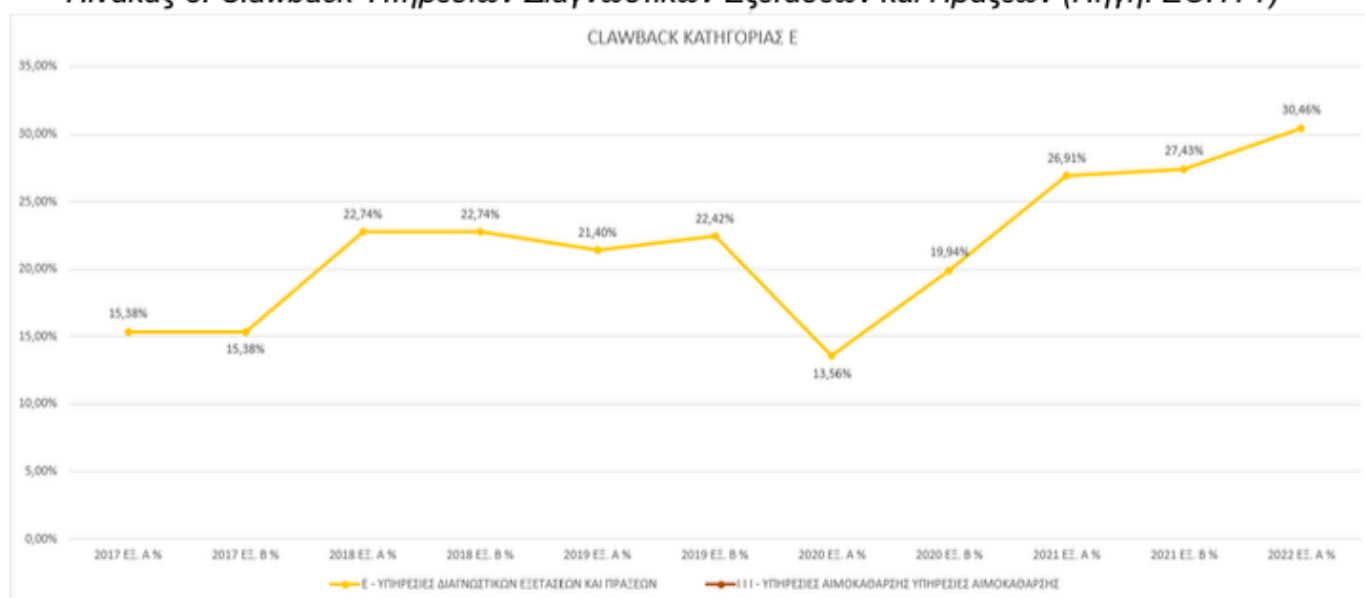
Πρόκειται σαφώς για ένα οξύμωρο οικονομικό σχήμα, στο οποίο οι πάροχοι υποχρεούνται να καλύψουν την υπερβάλλουσα ζήτηση για την οποία δε φέρουν ευθύνη, ενώ ταυτόχρονα τιμωρούνται οικονομικά ακριβώς για αυτήν την κάλυψη της υπερβάλλουσας ζήτησης.

Στους παρακάτω πίνακες παρατίθενται στοιχεία για το claw-back των τελευταίων ετών, όπου αποτυπώνεται ότι κυμαίνεται σταθερά σε ποσοστά άνω του 20 %, αγγίζοντας πια σε αρκετές περιπτώσεις το 35% των πραγματικών δαπανών για διαγνωστικές εξετάσεις. Το φαινόμενο αυτό, δεδομένου ότι λαμβάνει χώρα από το 2013, έχει δημιουργήσει σωρευτικά τεράστιες οικονομικές απαιτήσεις από τους παρόχους, οι οποίες στην πλειοψηφία των περιπτώσεων είναι -όπως θα καταδείξουμε στη συνέχεια- μη διαχειρίσιμες και οδηγούν τον κλάδο στη συρρίκνωση και τη συγκέντρωση υπέρογκου χρέους.

Πίνακας 2. Clawback Διαγνωστικών Εξετάσεων τελευταίων ετών (Πηγή:ΕΟΠΥΥ)

ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	2017	2018	2019 ΕΞ. Α %	2019 ΕΞ. Β %	2020 ΕΞ. Α %	2020 ΕΞ. Β %	2021 ΕΞ. Α %	2021 ΕΞ. Β %	2022 ΕΞ. Α %	2022 5αμηνο. Α %
Ε	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΞΕΩΝ										
Ε1Α	Υ.Δ.Ε.Π. - ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΥΛΙΚΩΝ	5,9	18,5	21,3	25,0	16,5	22,0	30,1	30,1	33,7	32,3

Πίνακας 3. Clawback Υπηρεσιών Διαγνωστικών Εξετάσεων και Πράξεων (Πηγή: ΕΟΠΥΥ)

	Αιτούμενο Ποσό (ΜΕ ΦΠΑ)	Ποσό μετά από εκπτώσεις	Ποσό CLAWBACK	Ετήσιο όριο δαπάνης	Ετος
Διαγνωστικές Υπηρεσίες και πράξεις Διαγνωστικών Εργαστηρίων (Εταιρείες, Κλινικές, Ιδιώτες)	490.330.677,48 €				2012
	475.813.579,94 €	393.109.423,45 €	120.109.400,77 €	273.000.000,00 €	2013
	565.814.968,80 €	458.452.241,44 €	164.607.469,61 €	302.000.000,00 €	2014
	525.863.914,66 €	421.720.730,14 €	122.502.798,04 €	302.000.000,00 €	2015
		348.432.287,12 €	40.243.295,48 €	314.000.000,00 €	2016
		413.602.386,12 €	63.602.050,54 €	350.000.000,00 €	2017

Σημειώνεται τέλος, ότι η επιβολή του claw-back αφορά το σύνολο των εργαστηρίων, σε αντίθεση με το rebate και επιβάλλεται οριζόντια, αναλόγως με τη συνεισφορά του κάθε εργαστηρίου στη συνολική υπέρβαση του κλειστού λογαριασμού.

Συνέπεια αυτού αποτελεί ένα πρόσθετο πρόβλημα για τα εργαστήρια, που έχει να κάνει με την αδυναμία κατάρτισης ενός προϋπολογισμού ή έστω ενός απλού οικονομικού πλάνου, αφού δεν γνωρίζουν το ποσό θα τους ζητηθεί πίσω από τον οργανισμό τον επόμενο μήνα.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟ ΙΣΟΔΥΝΑΜΟ

Έστω ότι υφίσταται η επιχείρηση Α, δραστηριοποιούμενη στον κλάδο παροχής υπηρεσιών. Λόγω ιδιομορφίας της αγοράς, το 90% των πωλήσεών της έρχεται από έναν μόνο πελάτη, ο οποίος λόγω της μοναδικότητάς του στην αγορά, καθορίζει τις τιμές των υπηρεσιών που αγοράζει και επιβάλλει πρόσθετες εκπτώσεις σε αυτές τις τιμές, λόγω μεγάλου όγκου αγορών.

Παράλληλα υποχρεώνει την επιχείρηση να προσφέρει τον όγκο των υπηρεσιών που αυτός ζητάει, παρότι αντιστοιχεί σε ποσά αγορών που υπερβαίνουν τις δυνατότητές του. Τέλος, παρότι έχει αγοράσει περισσότερες υπηρεσίες από αυτές που η οικονομική του κατάσταση επιτρέπει, απαιτεί από τον πάροχο να του επιστρέψει εκ νέου το υπερβάλλον ποσό.

Έτσι, έχει αρχικά καθορίσει τις τιμές στις οποίες θα αγοράσει, επιβάλλει έμμεση μείωσή τους στη συνέχεια μέσω εκπτώσεων, τελικά αγοράζει περισσότερες υπηρεσίες από όσες δύναται και για αυτό παίρνει πίσω από την επιχείρηση το ποσό που δεν μπορούσε να πληρώσει.

Αν προσπεράσουμε το γεγονός ότι όλα τα παραπάνω δεν επιτρέπονται στην ελεύθερη οικονομία, οι στρατηγικές επιλογές της επιχείρησης είναι :

- I. Να μετατραπεί ουσιαστικά σε υπάλληλο του πελάτη της, συσσωρεύοντας χρέη.
- II. Να τερματίσει τη λειτουργία της.
- III. Να μειώσει τα έξοδά της, ώστε να καταστεί βιώσιμη: απολύσεις ή μειώσεις μισθών, παροχή χαμηλότερης ποιότητας υπηρεσιών, καθυστέρηση πληρωμών σε προμηθευτές.
- IV. Να αναζητήσει παράπλευρους τρόπους αποφυγής των απαιτήσεων του πελάτη, στα πλαίσια της νομιμότητας, στρεβλώνονται έτσι και η ίδια τον ανταγωνισμό με τις άλλες επιχειρήσεις.

V. Να εξηγήσει στον πελάτη την οικονομική καταστροφή που προκαλεί και να απαιτήσει -στα πλαίσια της λογικής- εξορθολογισμό των στρεβλώσεων, αφού σε διαφορετική περίπτωση θα οδηγηθεί νομοτελειακά στο κλείσιμο, προκαλώντας σημαντική μείωση στην προσφορά υπηρεσιών, κάτι που μακροπρόθεσμα θα αποβεί καταστροφικό και για τον ίδιο τον πελάτη.

Είναι προφανές, ότι με τη μελέτη αυτή, επιλέγεται ο τελευταίος δρόμος από τους παραπάνω, αν και ήδη πολλοί πάροχοι είναι στα πρόθυρα της δεύτερης επιλογής.

3. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ

Βασικές Παραδοχές και Εκτιμήσεις

Προκειμένου να προχωρήσουμε σε όσο το δυνατόν πιο αντιπροσωπευτική απεικόνιση της οικονομικής κατάστασης για όλα τα εργαστήρια της χώρας, ακολουθούμε παρακάτω την εξής μεθοδολογία:

- Διακρίνουμε τα εργαστήρια με βάση τον ημερήσιο αριθμό αιμοληψιών που διενεργούν. Έτσι, χρησιμοποιούμε ενδεικτικά τρία μοντέλα εργαστηρίων:
 - Μοντέλο Α : Έως 10 αιμοληψίες (49% του συνόλου)
 - Μοντέλο Β: Έως 50 αιμοληψίες (38% του συνόλου)
 - Μοντέλο Γ : Έως 100 αιμοληψίες (13% του συνόλου)
- Για την εκτίμηση της Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης κάθε μοντέλου που ακολουθεί, χρησιμοποιούμε τις παραπάνω μέγιστες τιμές αιμοληψιών.
- Για τα μεσοσταθμικό υπολογισμό των μηνιαίων εσόδων ανά περίπτωση, έχουμε προχωρήσει στις παρακάτω παραδοχές:
 - Από τις 29 συνηθέστερες διαγνωστικές εξετάσεις (Γενική Αίματος, ΤΚΕ, Σάκχαρο, Ουρία, Ουρικό οξύ, Χοληστερίνη, HDL, LDL, Γενική ούρων κ.α.) κατασκευάσαμε 5 ομάδες εξετάσεων και σταθμίσαμε τη συνεισφορά της κάθε μίας επί του συνόλου των αιμοληψιών. Έπειτα, χρησιμοποιώντας τις τιμές Κρατικού Τιμολογίου για την κάθε εξέταση, υπολογίσαμε τη συμμετοχή της κάθε ομάδας στη μέση τιμή αιμοληψίας και, τέλος, αθροίζοντας αυτές τις συμμετοχές, καταλήξαμε σε μια ρεαλιστική (αν και -συνειδητά- πιο υψηλή από τα ταμειακά αποτελέσματα εργαστηρίων) μέση τιμή αιμοληψίας, όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα:

ΠΟΣΟΣΤΩΣΗ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ & ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ΑΝΑ ΑΙΜΟΛΗΨΙΑ

ΟΜΑΔΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ	ΚΟΣΤΟΣ	ΕΣΟΔΑ ΕΟΠΥΥ	ΕΣΟΔΑ ΑΣΦΑΛΙΣΜΕΝΟΥ	ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΕΠΙ ΣΥΝΟΛΟΥ ΑΙΜΟΛΗΨΙΩΝ	ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ΑΙΜΟΛΗΨΙΑΣ (ΕΟΠΥΥ)	ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΣΤΗ ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ ΑΙΜΟΛΗΨΙΑΣ (15%)
Μέρος Γενικού Check-up	20,83 €	17,71 €	3,12 €	55%	9,74 €	1,72 €
Θυροειδής	56,82 €	48,30 €	8,52 €	15%	7,24 €	1,28 €
Μέρος Check-up Plus	44,13 €	37,51 €	6,62 €	5%	1,88 €	0,33 €
Διαβήτης	25,68 €	21,83 €	3,85 €	12%	2,62 €	0,46 €
Καρκινικοί Δείκτες	61,51 €	52,28 €	9,23 €	13%	6,80 €	1,20 €
ΤΕΛΙΚΗ ΜΕΣΗ ΤΙΜΗ					28,28 €	4,99 €

- Δεχόμαστε μεσοσταθμικά ότι τα έσοδα που προκύπτουν από εξετάσεις παραπεμπτικών αποτελούν το 90% του συνολικού κύκλου εργασιών, ενώ τα έσοδα από ελεύθερες εξετάσεις ιδιωτών αποτελούν το υπόλοιπο 10 % .
- Τα ποσοστά του claw-back που χρησιμοποιούνται στις παρακάτω ενδεικτικές οικονομικές καταστάσεις κυμαίνονται από 25% έως 35%.
- Για τα Μοντέλα Εργαστηρίων Β και Γ, υπολογίζουμε στα μηνιαία έξοδα ένα πρόσθετο ποσό με την ονομασία Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις. Η κατηγορία αυτή μπορεί να περιλαμβάνει έξοδα, όπως: ρύθμιση δόσεων claw-back παλαιότερων ετών, απόσβεση αρχικού κεφαλαίου επένδυσης, δόσεις δανείων. Τα ποσά που χρησιμοποιούμε είναι ενδεικτικά, ωστόσο σε πολλές περιπτώσεις υπολείπονται των πραγματικών.

Στους παρακάτω πίνακες απεικονίζεται η εκτιμώμενη Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης για κάθε ένα από τα τρία μοντέλα διαγνωστικών εργαστηρίων.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΗΣ - ΜΟΝΤΕΛΟ Α: 10 ΑΙΜΟΛΗΨΙΕΣ

	ΜΗΝΙΑΙΑ	ΕΤΗΣΙΑ
ΕΣΟΔΑ ΕΟΠΥΥ	6.363,00 €	76.356,00 €
ΕΣΟΔΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ	1.122,75 €	13.473,00 €
ΕΣΟΔΑ ΕΛΕΥΘΕΡΑ	825,00 €	9.900,00 €
ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΥΝΟΛΟ	8.310,75 €	99.729,00 €
ΚΟΣΤΗ ΠΩΛΗΣΕΩΝ		
Αντιδραστήρια & Αναλώσιμα	1.400,00 €	16.800,00 €
Κέντρα Αναφοράς	240,00 €	2.880,00 €
Χαρτιά Εκτύπωσης	300,00 €	3.600,00 €
Απόβλητα	50,00 €	600,00 €
Συντήρηση Εξοπλισμού	100,00 €	1.200,00 €
ΜΕΙΚΤΟ ΚΕΡΔΟΣ	6.220,75 €	74.649,00 €
ΠΑΓΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΞΟΔΑ		
Ενοίκιο	700,00 €	8.400,00 €
Λογαριασμοί	1.250,00 €	15.000,00 €
Μισθοδοσία & Εισφορές	1.400,00 €	19.600,00 €
Λογιστής	150,00 €	1.800,00 €
ΕΦΚΑ	240,00 €	2.880,00 €
Εξωτερικός Ποιοτικός Έλεγχος	125,00 €	1.500,00 €
ISO	60,00 €	720,00 €
GDPR	40,00 €	480,00 €
Μηχανικός Ασφαλείας	25,00 €	300,00 €
ΚΑΘΑΡΟ ΚΕΡΔΟΣ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ & ΚΡΑΤΗΣΕΩΝ	2.230,75 €	23.969,00 €

ΠΑΡΑΚΡΑΤΗΣΕΙΣ ΕΟΠΥΥ		
Rebate	136,30 €	1.635,60 €
Claw-back	1.556,68 €	18.680,10 €
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΚΡΑΤΗΣΗΣ	26,61%	
ΚΑΘΑΡΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ	537,78 €	3.653,30 €

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΗΣ - 50 ΑΙΜΟΛΗΨΙΕΣ/ΗΜΕΡΑ

	ΜΗΝΙΑΙΑ	ΕΤΗΣΙΑ
ΕΣΟΔΑ ΕΟΠΥΥ	31.815,00 €	381.780,00 €
ΕΣΟΔΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ	5.613,75 €	67.365,00 €
ΕΣΟΔΑ ΕΛΕΥΘΕΡΑ	4.125,00 €	49.500,00 €
ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΥΝΟΛΟ	41.553,75 €	498.645,00 €
ΚΟΣΤΗ ΠΩΛΗΣΕΩΝ		
Αντιδραστήρια & Αναλώσιμα	8.750,00 €	105.000,00 €
Κέντρα Αναφοράς	1.200,00 €	14.400,00 €
Χαρτιά Εκτύπωσης	1.500,00 €	18.000,00 €
Απόβλητα	250,00 €	3.000,00 €
Συντήρηση Εξοπλισμού	220,00 €	2.640,00 €
ΜΕΙΚΤΟ ΚΕΡΔΟΣ	29.633,75 €	355.605,00 €
ΠΑΓΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΞΟΔΑ		
Ενοίκιο	1.200,00 €	14.400,00 €

Λογαριασμοί	2.150,00 €	25.800,00 €
Μισθοδοσία & Εισφορές	5.600,00 €	78.400,00 €
Λογιστής	200,00 €	2.400,00 €
ΕΦΚΑ	240,00 €	2.880,00 €
Εξωτερικός Ποιοτικός Έλεγχος	125,00 €	1.500,00 €
ISO	60,00 €	720,00 €
GDPR	40,00 €	480,00 €
Μηχανικός Ασφαλείας	25,00 €	300,00 €
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	2.600,00 €	31.200,00 €
ΚΑΘΑΡΟ ΚΕΡΔΟΣ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ & ΚΡΑΤΗΣΕΩΝ	17.393,75 €	197.525,00 €
ΠΑΡΑΚΡΑΤΗΣΕΙΣ ΕΟΠΥΥ		
Rebate	7.407,50 €	88.890,00 €
Claw-back	7.322,25 €	87.867,00 €
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΚΡΑΤΗΣΗΣ	46,30%	
ΚΑΘΑΡΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ	2.664,00 €	20.768,00 €
ΚΑΘΑΡΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ	1.349,92 €	16.199,04 €

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΗΣ - 100 ΑΙΜΟΛΗΪΕΣ/ΗΜΕΡΑ

	ΜΗΝΙΑΙΑ	ΕΤΗΣΙΑ
ΕΣΟΔΑ ΕΟΠΥΥ	63.630,00 €	763.560,00 €
ΕΣΟΔΑ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ	11.227,50 €	134.730,00 €
ΕΣΟΔΑ ΕΛΕΥΘΕΡΑ	8.250,00 €	99.000,00 €
ΚΥΚΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΣΥΝΟΛΟ	83.107,50 €	997.290,00 €
ΚΟΣΤΗ ΠΩΛΗΣΕΩΝ		
Αντιδραστήρια & Αναλώσιμα	11.250,00 €	135.000,00 €
Κέντρα Αναφοράς	2.400,00 €	28.800,00 €
Χαρτιά Εκτύπωσης	3.000,00 €	36.000,00 €
Απόβλητα	500,00 €	6.000,00 €
Συντήρηση Εξοπλισμού	500,00 €	6.000,00 €
ΜΕΙΚΤΟ ΚΕΡΔΟΣ	65.457,50 €	785.490,00 €
ΠΑΓΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΕΞΟΔΑ		
Ενοίκιο	2.500,00 €	30.000,00 €
Λογαριασμοί	4.200,00 €	50.400,00 €
Μισθοδοσία & Εισφορές	11.200,00 €	156.800,00 €
Λογιστής	350,00 €	4.200,00 €
ΕΦΚΑ	240,00 €	2.880,00 €
Εξωτερικός Ποιοτικός Έλεγχος	125,00 €	1.500,00 €
ISO	750,00 €	9.000,00 €
GDPR	40,00 €	480,00 €
Μηχανικός Ασφαλείας	50,00 €	600,00 €
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	3.800,00 €	45.600,00 €
ΚΑΘΑΡΟ ΚΕΡΔΟΣ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ & ΚΡΑΤΗΣΕΩΝ	42.202,50 €	484.030,00 €
ΠΑΡΑΚΡΑΤΗΣΕΙΣ ΕΟΠΥΥ		

Rebate	23.315,00 €	279.780,00 €
Claw-back	14.110,25 €	169.323,00 €
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΡΑΚΡΑΤΗΣΗΣ	58,82%	
ΚΑΘΑΡΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ	4.777,25 €	34.927,00 €
ΚΑΘΑΡΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ	2.270,26 €	27.243,06 €

Εκτίμηση Οικονομικής Βιωσιμότητας & Συνέπειες

- Όσον αφορά τα μικρότερα εργαστήρια (με έως 10 αιμοληψίες), τα οποία συνήθως αποτελούν ατομικές επιχειρήσεις, η λειτουργία τους κρίνεται ασύμφορη. Με το μηχανισμό επιστροφής και εκπτώσεων να παρακρατά σχεδόν 1.700€ μηνιαίως, απομένουν στον ιδιοκτήτη του κέντρου για να βιοποριστεί λιγότερα από 600€ ανά μήνα. Μοιραία, είτε θα τερματίσει τη λειτουργία του, είτε θα επιχειρήσει να μειώσει δαπάνες, απολύοντας το μοναδικό εργαζόμενο και υποβαθμίζοντας την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών.
- Όσον αφορά τα μεσαία εργαστήρια (με έως 50 αιμοληψίες), τα οποία συνήθως αποτελούν νομικά πρόσωπα με έναν ή δύο διαχειριστές, η βιωσιμότητα της επιχείρησης κρίνεται επικίνδυνα χαμηλή. Με καθαρό μηνιαίο αποτέλεσμα χρήσης κάτω από 1.400€, η αξιολόγηση χρόνου, κόστους, οφέλους δίνει πολύ χαμηλή βαθμολογία, ειδικά στην περίπτωση πολυπρόσωπης νομικής οντότητας. Με το μηχανισμό επιστροφών και εκπτώσεων να παρακρατά σε μηνιαία βάση σχεδόν 15.000€ από τα δεδουλευμένα της επιχείρησης, δηλαδή πάνω από 45% των εσόδων από τον ΕΟΠΥΥ, η επιχείρηση θα αναγκαστεί να προβεί σε περικοπές προσωπικού και καθυστερήσεις στην αποπληρωμή μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων, με νομοτελειακό αποτέλεσμα την υπερχρέωση και τη σταδιακή συρρίκνωση.
- Παρόμοια είναι η εικόνα και για τα μεγάλα εργαστήρια (έως 100 αιμοληψίες), τα οποία ως επί το πλείστον αποτελούν κεφαλαιουχικές εταιρείες με μεγάλο αρχικό κεφάλαιο και διαχρονικές επενδύσεις σε ιατρο-τεχνολογικό εξοπλισμό και αυστηρά πρότυπα

διασφάλισης ποιότητας (ISO 15189). Κρίνεται ότι τέτοιες επιχειρήσεις αδυνατούν να παραμείνουν ανταγωνιστικές, όταν επί σειρά ετών, μόλις που καταφέρνουν να επιτύχουν το break-even (καθαρό αποτέλεσμα λίγο πάνω από 2.000€ μηνιαίως). Τα εργαστήρια αυτά βλέπουν κάθε μήνα να τους παρακρατούνται μέσω rebate και claw-back πάνω από 37.000€, δηλ. κοντά στο 60% των εσόδων τους από τον ΕΟΠΥΥ. Παρόμοια με τα μεσαίου μεγέθους εργαστήρια, αυτές οι επιχειρήσεις θα οδηγηθούν σε χαμηλότερα πρότυπα διασφάλισης ποιότητας, περικοπές προσωπικού και συσσώρευση χρέους. Θεωρείται αυτονόητο, ότι αδυνατούν να μοιράσουν συστηματικά μέρος στους μετόχους και, φυσικά, έχουν απωλέσει τη δυνατότητα επανεπένδυσης των παρακρατούμενων εσόδων.

- Ένα πολύ κρίσιμο στοιχείο, το οποίο παραδοσιακά δεν αποτυπώνεται εμφανώς στις Καταστάσεις Αποτελεσμάτων Χρήσης μιας επιχείρησης (αλλά απαιτείται σύνταξη επιμέρους ισολογισμών και υπολογισμός αριθμοδεικτών), είναι η πολύ χαμηλή ρευστότητα των εργαστηρίων. Όταν τα μηνιαία αποτελέσματα κινούνται κοντά στο break-even, όπως και στις τρεις περιπτώσεις που μελετάμε, γνωρίζουμε ότι οι δείκτες άμεσης και έμμεσης ρευστότητας της επιχείρησης είναι επικίνδυνα χαμηλοί. Μια επιχείρηση με πολύ χαμηλή ρευστότητα, συνήθως συγκεντρώνει ληξιπρόθεσμες οφειλές, οι οποίες μετατρέπονται σε συσσώρευση χρέους, απώλεια ανταγωνιστικού ανθρώπινου δυναμικού, επιλογή χαμηλότερης ποιότητας προμηθευτών και αλλαγή προτεραιοτήτων, με την ποιότητα των υπηρεσιών να υποχωρεί σε δεύτερη μοίρα.

Μεσοπρόθεσμες Συνέπειες της οικονομικής δυσχέρειας των εργαστηρίων

- Θεωρείται σωστά ως στρατηγική επιλογή μιας οικονομίας σε αναπτυξιακή τροχιά, η συγκρότηση ολοένα και μεγαλύτερων επιχειρηματικών οντοτήτων, αφού με αυτόν τον τρόπο, επιτυγχάνεται η βελτίωση της ποιότητας των υπηρεσιών, η αύξηση της ποσότητας των υπηρεσιών, η καταπολέμηση της ανεργίας, η ενίσχυση του ανταγωνισμού. Στην περίπτωση, ωστόσο, των διαγνωστικών κέντρων, οι διαχρονικές επιλογές της πολιτείας μέσω των μηχανισμών rebate και claw-back, οδηγούν στα ακριβώς αντίθετα αποτελέσματα: Τα μεν μικρομεσαία εργαστήρια δεν έχουν κανένα κίνητρο να συγχωνευθούν μεταξύ τους, αφού μια τέτοια κίνηση θα οδηγούσε στα ίδια οικονομικά αποτελέσματα, με περισσότερο άγχος και μεγαλύτερη πιθανότητα συσσώρευσης χρεών.

Τα δε μεγάλα εργαστήρια ωθούνται σε ίδρυση νέων μικρότερων οντοτήτων, με σκοπό να διαμοιράσουν τα έσοδα και έτσι να επωφεληθούν από χαμηλότερες κλίμακες του μηχανισμού αυτόματων επιστροφών και εκπτώσεων.

- Λόγω της μακρόχρονης εφαρμογής του μηχανισμού rebate και claw-back και της περιγραφείσας οικονομικής αιμορραγίας που απορρέει από αυτήν, αυξάνεται η πιθανότητα συρρίκνωσης του κλάδου των ιδιωτικών διαγνωστικών εργαστηρίων. Ο κλάδος αυτή τη στιγμή μετρά σχεδόν 2.800 εργαστήρια με μέσο όρο απασχολούμενων υπαλλήλων τα 3 άτομα, συνεισφέρει στο ασφαλιστικό σύστημα πάνω από 2,6 εκατ. ευρώ μηνιαίως, στηρίζει το φορολογικό σύστημα με πάνω από 140 εκατ. ευρώ ετησίως και τροφοδοτεί οικονομικά πάνω από 150 ελληνικές επιχειρήσεις προμηθευτών.
- Λόγω της γνωστής πλέον οικονομικής δυσπραγίας, παρατηρείται σχεδόν καθολική άρνηση του ιατρικού δυναμικού της χώρας να εξειδικευτεί στις εργαστηριακές ειδικότητες, με αποτέλεσμα να δέχεται όλο και μεγαλύτερο πλήγμα και η λειτουργία των δημόσιων νοσοκομείων και των κέντρων υγείας. Έτσι, θα επαναλαμβάνεται ένας φαύλος κύκλος ανατροφοδότησης, δεδομένου ότι θα μετακινούνται ασθενείς από το δημόσιο στον ιδιωτικό τομέα, επιβαρύνοντας ακόμα παραπάνω την υπερβάλλουσα ζήτηση.
- Οι επικίνδυνοι και σωρευτικοί καταλογισμοί του claw-back είναι τόσο μεγάλοι, που δεν επιτρέπουν τη συνταξιοδότηση των εργαστηριακών γιατρών και γεννούν το φόβο της μεταβίβασης των χρεών στην επόμενη γενιά.
- Όπως σε κάθε περίπτωση δυσπραγίας και κατάρρευσης μιας επιχείρησης, έτσι και στην περίπτωση των διαγνωστικών εργαστηρίων, ο τελικός αποδέκτης της έντονης δυσλειτουργίας είναι ο καταναλωτής. Εδώ, ωστόσο, ο καταναλωτής δεν είναι απλά ένας πελάτης που αγοράζει υπηρεσίες, αλλά ένας ασφαλισμένος πολίτης, του οποίου η υγεία εξαρτάται άμεσα από τις παρεχόμενες υπηρεσίες των εργαστηρίων.

4. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΑΣΤΡΟΦΗΣ ΤΗΣ ΣΥΡΡΙΚΝΩΣΗΣ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ

Κάθε δέσμη βελτιωτικών προτάσεων οφείλει να κινείται σε ρεαλιστικά πλαίσια, να αντιμετωπίζει την πηγή των προβλημάτων και να δίνει λύσεις που προωθούν την ανάπτυξη της οικονομίας.

Οι αιτίες που έχουν οδηγήσει στην κατάσταση κατάρρευσης των διαγνωστικών κέντρων που περιγράψαμε, είναι συνοπτικά οι εξής:

- Η υποχρηματοδότηση του κλειστού προϋπολογισμού των διαγνωστικών εξετάσεων.
- Η χαμηλή αποτελεσματικότητα των κανόνων συνταγογράφησης και η ελλιπής εφαρμογή των διαγνωστικών πρωτοκόλλων, που οδηγούν στην υπερβάλλουσα ζήτηση διαγνωστικών υπηρεσιών.
- Η περιορισμένη έκταση των ελέγχων και η απουσία real time ελέγχου.
- Η μετατόπιση της ευθύνης της υπερβάλλουσας ζήτησης στα διαγνωστικά κέντρα, ενώ αυτά είναι τα μοναδικά μεταξύ κρατών και ασφαλισμένου, που δεν φέρουν ευθύνη.
- Η ένταξη αρκετών νέων σύγχρονων διαγνωστικών αλλά και κοστοβόρων εξετάσεων, χωρίς αντίστοιχη ενίσχυση του κλειστού προϋπολογισμού.
- Η μετατόπιση της εκτέλεσης εξετάσεων από το δημόσιο στον ιδιωτικό τομέα, ειδικά από την υγειονομική κρίση του Covid-19 και έπειτα.

Για την άμεση αντιμετώπιση των παραπάνω, αλλά και για την εξυγίανση των οικονομικών των εργαστηρίων, προτείνουμε τις παρακάτω θέσεις προς συζήτηση:

- Απόσυρση του μηχανισμού claw-back και ρύθμιση της υπερβάλλουσας ζήτησης διαγνωστικών εξετάσεων, με αποδοχή της συνυπευθυνότητας του φαινομένου μεταξύ ΕΟΠΥΥ, ασφαλισμένων και ιατρικού κλάδου.
- Ενίσχυση του Κλειστού Προϋπολογισμού των Διαγνωστικών εξετάσεων. Μεταφορά πόρων από μη εξαντληθέντες κωδικούς, άμεση χρηματοδότηση από τον κρατικό προϋπολογισμό, σε όποιο βαθμό είναι αυτό εφικτό, έμμεση ενίσχυση για όσες διαγνωστικές εξετάσεις μπορούν να αποζημιωθούν από παράλληλες πηγές χωρίς Rebate και Clawback.

- Ο ΕΟΠΥΥ και η ΗΔΙΚΑ να συνεργαστούν και να εξασφαλίσουν ότι οι υπάρχοντες περιορισμοί επαναληψιμότητας μιας εξέτασης (αλλά και αρκετοί ακόμη που είναι αναγκαίο να εισαχθούν) θα έχουν δεσμευτικό χαρακτήρα.
- Τεκμηριωμένα παραπεμπτικά εξετάσεων. Να εισαχθούν συνταγογραφικοί κανόνες- φίλτρα που θα δικαιολογούνται από το προφίλ των ασφαλισμένων (όπως αυτό φαίνεται από τον ιατρικό φάκελο ασθενούς) και θα στηρίζονται στην ιατρική ανάγκη που θα γνωματεύει ο θεράπων ιατρός. Το έργο να ξεκινήσει από τις εξετάσεις που προκαλούν τη μεγαλύτερη δαπάνη.
- Προτείνεται η δημιουργία στο Υπουργείο Υγείας Επιτροπής Παρακολούθησης της Δαπάνης για Ιατρική Περίθαλψη κατά το υπόδειγμα της Επιτροπής Παρακολούθησης Φαρμακευτικής Δαπάνης.
- Αναζήτηση με τη συνεργασία των Επιστημονικών Εταιρειών εξετάσεων που θα μπορούσαν να αφαιρεθούν από το σύστημα Ηλεκτρονικής Συνταγογράφησης ως μη αναγκαίες (π.χ. εξετάσεις που έχουν αντικατασταθεί από άλλες).
- Προτείνεται η χρήση μοναδικού κωδικού για τον έλεγχο της ταυτοπροσωπίας ανά παραπεμπτικό.
- Επιβάλλεται να εκκινήσει άμεσα ο ΕΟΠΥΥ τις διαδικασίες για την υλοποίηση του Real Time ελέγχου των Διαγνωστικών Εξετάσεων.
- Έχει καταστεί αναγκαία η paperless υποβολή των παραστατικών των διαγνωστικών εξετάσεων (όπως και των άλλων Παρόχων υγείας), η κατάργηση της υποβολής του φυσικού αρχείου. Το οικονομικό όφελος που θα προκύψει μπορεί να ενισχύσει τον Κλειστό Προϋπολογισμό των Διαγνωστικών Εξετάσεων.
- Εισαγωγή ποιοτικών κριτηρίων ως τμήμα των συμβάσεων και τις αποζημίωσης των υπηρεσιών υγείας.
- Προτείνεται η καθιέρωση Αμοιβής Ιατρικής Αξιολόγησης και Γνωμάτευσης, για τους Παρόχους Διαγνωστικών Εξετάσεων.
- Κάθε νέα (ιδιαίτερα αν είναι κοστοβόρα) Διαγνωστική Εξέταση που θα εισάγεται στην αποζημίωση του ΕΟΠΥΥ, να συνοδεύεται από οικονομοτεχνική μελέτη και από συνακόλουθη αύξηση του κλειστού προϋπολογισμού.
- Να επεκταθεί ο Στατιστικός Έλεγχος Συνταγογράφησης θεράποντα ιατρού, με παραμέτρους την ειδικότητα, ποσοστό συνταγογράφησης ως προς την επισκεψιμότητα

και μέση αξία εξετάσεων ανά ΑΜΚΑ ασθενούς και ανά ICD-10 που συνταγογράφησε ο θεράπων ιατρός.

- Προτείνεται η υποχρεωτική δημιουργία και υλοποίηση πρωτοκόλλου συνταγογράφησης για κάθε νέα διαγνωστική εξέταση που θα καλύπτεται από τον ΕΚΠΥ.